

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ**  
**НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

\_\_\_\_\_ проф. І.С. Гриценко  
" \_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 2012 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА**  
з дисципліни **"Клінічна фармація в кардіології"** (вибіркова)  
(назва навчальної дисципліни)

Для спеціальності **Клінічна фармація – 8.12020102**  
(шифр, назва спеціальності)

Факультет **медико-фармацевтичний**

Кафедра **клінічної фармакології з фармацевтичною опікою**

*Нормативні дані*

Форма навчання	Се-местр	Кількість годин							Курс. роб./ проєкт	Підсумковий контроль
		Всього	Аудиторних					Самост. робота студентів		
			Лекції	Прак-тичні заняття	Лабора-торні заняття	Семі-нарські заняття	Поза ауд. робота			
<b>Вечірня, 1,0 р.</b>	<b>XII</b>	<b>90</b>	<b>8</b>				<b>16</b>		<b>66</b>	<b>Оцінка</b>

**Укладачі:**

доктор мед. наук, професор І.А. Зупанець

канд. мед. наук, доцент Є.Ф. Грінцов

Програму обговорено на засіданні кафедри клінічної фармакології з фармацевтичною опікою “01” червня 2012 р., протокол № 10

Завідувач кафедри клінічної фармакології з

фармацевтичною опікою \_\_\_\_\_ проф. І.А. Зупанець

Програму ухвалено на засіданні циклової методичної комісії

з медико-біологічних дисциплін “12” червня 2012 р., протокол № 5

Голова циклової методичної комісії \_\_\_\_\_ проф. О.І. Залюбовська

## 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з вибікової дисципліни «Клінічна фармація в кардіології» для вищих медичних (фармацевтичного) закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності «Клінічна фармація» напряму підготовки «Фармація» відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) і освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців, затвердженими наказом МОН України №629 від 29.07.2004 р. «Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти зі спеціальностей 7.110201 «Фармація», 7.110202 «Технологія парфумерно-косметичних засобів», 7.110204 «Технологія фармацевтичних препаратів», 7.110206 «Клінічна фармація» напряму підготовки 1102 «Фармація» та спеціальності 6.110100 «Лабораторна діагностика» напряму підготовки 1101 «Медицина». На виконання Наказу МОЗ України №148 від 22.03.2004 р. «Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої медичної і фармацевтичної освіти на 2004-2005 роки» та Наказу МОЗ України №492 від 12.10.2004 р. «Про внесення змін та доповнень до Рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін» програму складено згідно вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ(Ф)НЗ України.

Згідно з навчальним планом вивчення дисципліни «Клінічна фармація в кардіології» здійснюється на 6 курсах.

**« Клінічна фармація в кардіології », як навчальна дисципліна:**

а) базується на вивченні фізіології, основ клінічної медицини, клінічної фармакології і інтегрується з цими дисциплінами;

б) знайомить студентів з сучасними підходами до лікування основних серцево-судинних захворювань на основі Протоколів надання медичної допомоги хворим на серцево-судинні захворювання;

в) сприяє формуванню у студентів відношення до проблеми лікування серцево-судинних захворювань з позицій доказової медицини;

г) закладає основу використання лікарських препаратів на основі Протоколів надання медичної допомоги хворим на серцево-судинні захворювання;

**Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу.**

Виходячи з наданої на дисципліну «Клінічна фармація в кардіології» кількості годин (загальна – 90 годин, лекцій – 8 годин, семінарських занять – 16 годин, самостійна робота – 66 годин) програма складає 1 заліковий модуль і містить 1 змістовий модуль.

## МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЛІКУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В КАРДІОЛОГІЇ

**Змістовий модуль 1.** Основні принципи клінічної фармації в кардіології - лікування основних серцево-судинних захворювань с позицій доказової медицини, на базі протоколів надання медичної допомоги хворим.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- а) лекції;
- б) семінарські заняття;
- в) самостійна робота студентів;
- г) консультації.

Семінарські заняття передбачають:

- ознайомлення з протоколами надання медичної допомоги хворим на основні серцево-судинні захворювання;
- вивчення взаємодії препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах;
- вивчення особливостей фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих похилого віку та с супутньою патологією;
- вирішення ситуаційних задач та тестових завдань.

Засвоєння теми (*поточний контроль*) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістового модулю Рекомендується застосовувати такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: усне опитування (розгляд теоретичних питань), комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач.

*Підсумковий контроль засвоєння модулю* здійснюється по його завершенню на підсумковому контрольному занятті.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за 100-бальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння модулю.

### Структурований план підготовки по дисципліні « Клінічна фармація в кардіології » для студентів напряму «Фармація» спеціальності 7.110206 «Клінічна фармація» (денна форма навчання, 6,0 р.н.)

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них			Роки навчання (курс)	Вид контролю	
	всього, годин / кредитів	аудиторних				
		лекцій	Семінар. занять			СРС
Модуль 1 Змістових модулів – 1	90/2,5	8	16	66	6	Підсумковий модульний контроль

Примітка: 1 кредит ECTS – 36 годин; аудиторне навантаження – 36%, СРС — 64%.

## 2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Клінічна фармація в кардіології, як предмет, має своєю метою** підготовку магістрів-клінічних провізорів, які володіють достатнім обсягом теоретичних знань та практичних навичок для проведення разом з лікарем роботи по забезпеченню максимально раціональної лікарської терапії у конкретного хворого кардіологічного профілю, а також для здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів в аптеці, поліклініці чи в відділеннях багатопрофільного стаціонару.

**Головними завданнями** при вивченні дисципліни «Клінічна фармація в кардіології» є :

- загальної методології та принципів вибору лікарських препаратів для ефективної та безпечної лікарської терапії на основі Протоколів надання медичної допомоги хворим на серцево-судинні захворювання, враховуючи функціональний стан хворого;
- придбання необхідних теоретичних знань та навичок для здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів кардіологічного профілю;
- засвоєння принципів оцінки ефективності та безпечності застосування конкретних фармакологічних груп та лікарських препаратів при лікуванні хворого кардіологічного профілю;

Вивчивши дисципліну «Клінічна фармація в кардіології» **студент повинен знати:**

- Протоколи надання медичної допомоги хворим на серцево-судинні захворювання;
- принципи фармацевтичної опіки пацієнтів кардіологічного профілю;
- принципи оцінки ефективності та безпечності застосування конкретних фармакологічних груп та лікарських препаратів при лікуванні хворого кардіологічного профілю

### 3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

#### МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЛІКУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В КАРДІОЛОГІЇ

##### Конкретні цілі:

- засвоїти зміст Протоколів надання медичної допомоги хворим на основні серцево-судинні захворювання;
- визначати найбільш найефективніший та найбезпечніший лікарський препарат для лікарської терапії конкретного хворого кардіологічного профілю та проводити фармацевтичну опіку;
- визначати критерії оцінки клінічної ефективності та безпечності препаратів основних фармакологічних груп, які застосовуються при лікуванні пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи

**Змістовий модуль 1. Застосування на основі Протоколів надання медичної допомоги хворим на серцево-судинні захворювання лікарських препаратів для ефективної та безпечної лікарської терапії.**

##### ***Тема 1. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування ішемічної хвороби серця.***

Лікування ІХС с позицій доказової медицини. Протоколи надання медичної допомоги хворим на ІХС. Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування ІХС. Сучасні лікарські форми препаратів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих на ІХС похилого віку та с супутньою патологією. Фармацевтична опіка при відпуску лікарських засобів, які застосовуються для лікування ІХС.

##### ***Тема 2. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування системної артеріальної гіпертензії.***

Лікування артеріальної гіпертензії с позицій доказової медицини. Протоколи надання медичної допомоги хворим на САГ. Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування САГ. Сучасні лікарські форми препаратів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Метаболічні ефекти гіпотензивних засобів, особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих похилого віку та с супутньою патологією. Особливості фармакотерапії вагітних жінок. Фармацевтична опіка при відпуску лікарських засобів, які застосовуються для лікування САГ.

### **Тема 3. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування хронічної серцевої недостатності.**

Лікування хронічної серцевої недостатності (ХСН) с позицій доказової медицини. Протоколи надання медичної допомоги хворим на хронічну серцеву недостатність. Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування ХСН. Сучасні лікарські форми препаратів. Особливості застосування комбінованих препаратів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих на ХСН похилого віку та с супутньою патологією. Фармацевтична опіка при відпуску лікарських засобів, які застосовуються для лікування ХСН.

### **Тема 4. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування порушень серцевого ритму**

Лікування порушень серцевого ритму с позицій доказової медицини. Протоколи надання медичної допомоги хворим на порушення серцевого ритму. Клінічна фармакологія антиаритмічних лікарських засобів. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих похилого віку та с супутньою патологією. Особливості антиаритмічної терапії вагітних жінок. Кардіотоксичність лікарських засобів.

#### **Структура залікового кредиту – модуля 1:**

#### **« Клінічна фармація в кардіології »**

**для студентів напряму «Фармація» спеціальності**

**7.110206 «Клінічна фармація» (вечірня форма навчання, 6,0 р.н.)**

Тема	Лекцій	Семін. занять.	СРС	Індив. робота
<i>1. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування ішемичної хвороби серця.</i>	2	4		*
<i>2. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування системної артеріальної гіпертензії.</i>	2	4		*
<i>3. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування хронічної серцевої недостатності.</i>	2	2		*
<i>4. Сучасні клініко-фармацевтичні аспекти лікування порушень серцевого ритму Кардіотоксичність лікарських засобів.</i>	2	2		*
<i>Підготовка до модульного контролю засвоєння модулю</i>				
<i>Ітоговий модульний контроль</i>		4		
<i>ВСЬОГО годин – 90</i>	8	16	66	
<i>Кредитів ECTS – 2,5</i>				

Примітка. \* - підготовка і захист реферату.

#### 4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ

№	ТЕМА	К-ть годин
1.	Клінічна фармація в кардіології. Лікування ІХС с позицій доказової медицини.	1
2.	Клінічна фармація в кардіології. Протоколи надання медичної допомоги хворим на ІХС.	1
3.	Клінічна фармація в кардіології. Лікування артеріальної гіпертензії с позицій доказової медицини.	1
4.	Клінічна фармація в кардіології. Протоколи надання медичної допомоги хворим на АГ.	1
5.	Клінічна фармація в кардіології. Лікування хронічної серцевої недостатності с позицій доказової медицини.	1
6.	Клінічна фармація в кардіології. Протоколи надання медичної допомоги хворим на ХСН.	1
7.	Клінічна фармація в кардіології. Лікування порушень серцевого ритму с позицій доказової медицини, протоколи надання медичної допомоги.	1
8.	Кардіотоксичність лікарських засобів.	1

ВСЬОГО: 8 лекцій 8 годин

#### 5. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

№	ТЕМА	К-ть годин
1.	Протоколи надання медичної допомоги хворим на ІХС. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих на ІХС похилого віку та с супутньою патологією.	4
2.	Протоколи надання медичної допомоги хворим на системну артеріальну гіпертензію (САГ). Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. Метаболічні ефекти гіпотензивних засобів, особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих похилого віку та с супутньою патологією. Особливості фармакотерапії вагітних жінок.	4
3.	Протоколи надання медичної допомоги хворим на хронічну серцеву недостатність (ХСН). Взаємодія лікарських препаратів. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих на ХСН похилого віку та с супутньою патологією. Протоколи надання медичної допомоги хворим на порушення серцевого ритму. Взаємодія препаратів, особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих похилого віку та с супутньою патологією. Особливості антиаритмічної терапії вагітних жінок. Кардіотоксичність лікарських засобів	4
4.	Підсумковий залік.	4

ВСЬОГО: 4 заняття — 16 години

## 6. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА ЇЇ КОНТРОЛЬ

№	ТЕМА	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	ВИД КОНТРОЛЮ
<b>САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕМ, ЯКІ НЕ ВХОДЯТЬ ДО ПЛАНУ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ:</b>			
<b>1</b>	Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих на ІХС похилого віку та с супутньою патологією.	<b>6</b>	Поточний контроль
<b>2</b>	Особливості фармакотерапії вагітних жінок с САГ.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>3</b>	Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих на ХСН похилого віку та с супутньою патологією.	<b>6</b>	Поточний контроль
<b>4</b>	Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки антиаритмичних лікарських засобів у хворих похилого віку та с супутньою патологією.	<b>6</b>	Поточний контроль
<b>5</b>	Особливості антиаритмичної терапії вагітних жінок.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>6</b>	Фармацевтична опіка при відпуску нітратів, які застосовуються для лікування ІХС.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>7</b>	Фармацевтична опіка при відпуску антагоністів кальцію, які застосовуються для лікування ІХС та САГ.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>8</b>	Фармацевтична опіка при відпуску b-адреноблокаторів, які застосовуються для лікування хворих на серцево-судинні захворювання.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>9</b>	Фармацевтична опіка при відпуску інгібіторів АПФ, які застосовуються для лікування САГ та ХСН.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>10</b>	Фармацевтична опіка при відпуску антагоністів ангіотензину II, які застосовуються для лікування САГ та ХСН.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>11</b>	Фармацевтична опіка при відпуску диуретиків, які застосовуються для лікування САГ та ХСН.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>12</b>	Фармацевтична опіка при відпуску серцевих глікозидів, які застосовуються для лікування ХСН.	<b>4</b>	Поточний контроль
<b>13</b>	Фармацевтична опіка при відпуску антиагрегантів, які застосовуються для лікування хворих на серцево-судинні захворювання.	<b>3</b>	Поточний контроль
<b>14</b>	Фармацевтична опіка при відпуску статинів, які застосовуються для лікування хворих на серцево-судинні захворювання.	<b>3</b>	Поточний контроль
<b>15</b>	<i>Підготовка до підсумкового контролю засвоєння модуля I</i>	<b>6</b>	Підсумковий контроль
<b>РАЗОМ:</b>		<b>66</b>	

## **7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ**

1. Протоколи надання медичної допомоги хворим на ІХС.
2. Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування ІХС.
3. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах для лікування ІХС.
4. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів у хворих на ІХС похилого віку та с супутньою патологією.
5. Фармацевтична опіка при відпуску лікарських засобів, які застосовуються для лікування ІХС.
6. Протоколи надання медичної допомоги хворим на САГ.
7. Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування САГ.
8. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. для лікування САГ.
9. Метаболічні ефекти гіпотензивних засобів, особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих похилого віку та с супутньою патологією.
10. Особливості фармакотерапії вагітних жінок.
11. Фармацевтична опіка при відпуску лікарських засобів, які застосовуються для лікування САГ.
12. Протоколи надання медичної допомоги хворим на хронічну серцеву недостатність.
13. Клінічна фармакологія лікарських засобів, які застосовуються для лікування ХСН.
14. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах. для лікування ХСН.
15. Особливості фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих на ХСН похилого віку та с супутньою патологією.
16. Фармацевтична опіка при відпуску лікарських засобів, які застосовуються для лікування ХСН.
17. Протоколи надання медичної допомоги хворим на порушення серцевого ритму.
18. Клінічна фармакологія антиаритмічних лікарських засобів.
19. Взаємодія препаратів, які застосовуються в рекомендованих лікарських комплексах.
20. Особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки у хворих похилого віку та с супутньою патологією.
21. Особливості антиаритмічної терапії вагітних жінок.
22. Кардіотоксичність лікарських засобів.

## 8. ПЛАН ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Дотримання правил фармацевтичної етики та деонтології; вирішення комплексу задач, які пов'язані з взаємовідносинами між лікарем та хворим.
2. Користування нормативною і довідковою літературою по ЛП кардіологічного профілю.
3. Здійснення разом з лікарем на основі Протоколів надання медичної допомоги хворим на серцево-судинні захворювання найбільш найефективніший та найбезпечніший лікарський препарат для лікарської терапії конкретного хворого кардіологічного профілю;
4. Визначення основних видів можливої взаємодії (фізичної, хімічної, фармакологічної, фармакодинамічної) ЛП для оптимізації комбінованої терапії, з урахуванням фармакологічних властивостей ЛП та особливості клінічної патології; виявлення несумісності ЛП за їх фізико-хімічними, фармакологічними та біофармацевтичними властивостями.
5. Розрахунок разових, добових та курсових доз з використанням нормативної документації, враховуючи індивідуальні особливості людини (вік, стать, маса тіла, важкість захворювання, супутня патологія та ін.).
6. Здійснення оцінки ефективності та безпеки застосування лікарських препаратів при лікуванні хворого кардіологічного профілю.
7. Здійснення консультації хворих та лікарів з широкого кола питань використання ЛП кардіологічного профілю.
8. Здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів кардіологічного профілю.
9. Інформування лікарів про всі випадки нераціонального застосування ЛП.
10. Реєстрація побічної дії ЛП.

## 9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Оцінка успішності по дисципліні «Клінічна фармація в кардіології» визначається з урахуванням результатів поточної навчальної діяльності студента і оцінок засвоєння ним змістового модулю відповідно Положенню про рейтингову систему оцінки навчальної діяльності студентів ВМ (Ф) НЗ України.

До контрольних заходів відносять поточний і підсумковий контролю.

**Модульно-рейтингова система оцінки знань** по дисципліні «Клінічна фармація в кардіології» передбачає наступні форми роботи і їх оцінювання:

### 100-балльна рейтингова система оцінювання студентів спеціальності 7.110206 «Клінічна фармація» Дисципліна «Клінічна фармація в кардіології»

Модуль / Змістові модулі	Обов'язкові бали		Заохочувальні бали ***	ВСЬОГО ****
	поточний контроль	підсумковий модульний контроль**		
Модуль 1				
Змістовий модуль 1	60 балів			
<b>РАЗОМ</b>	<b>60 балів</b>	<b>40 балів</b>	<b>5 балів</b>	<b>100</b>

Примітки. \* поточний контроль сумарно складає 60 балів.  
 \*\* підсумковий модульний контроль представляє тестовий контроль теоретичних знань і складає 40 балів.  
 \*\*\* заохочувальні бали надаються за написання і захист реферату (5 балів).  
 \*\*\*\* загальний рейтинг по дисципліні не перевищує 100 балів.

### Оцінювання навчальної діяльності по курсу:

№	Форми контролю	Обов'язкові або заохочувальні завдання	Макс. кількість балів
<b>Поточний контроль</b>			
1	Опит (фронтальний і індивідуальний)	обов'язково	50
2	Лекційний контроль	обов'язково	10
3	Підготовка і захист реферату	обов'язково	5
<b>Модульний (підсумковий) контроль</b>			
4	Підсумкове (модульне) тестування	обов'язково	40

### Поточний контроль змістового модуля

Традиційна	Макс. к-ть – 60 балів	Традиційна	
5 – відмінно	56-60	3 – задовільно	36-45
4 – добре	46-55	2 – незадовільно	1-35

### Контроль успішності студентів

Рейтинг	Оцінка традиційна	Оцінка ECTS і визначення
90-100	<b>5</b>	A – відмінно
83-89	<b>4</b>	B – дуже добре
75-82	<b>4-</b>	C – добре
67-74	<b>3</b>	D – задовільно
60-66	<b>3-</b>	E – достатньо (задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	<b>2</b>	FX – незадовільно (з можливістю повторної здачі)
1-34	<b>не допуск</b>	F – незадовільно з обов'язковим повторним курсом (необхідна додаткова робота)

## 10. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### А. ОСНОВНА

1. Державний формуляр лікарських засобів. Вип. третій. — К. 2011. — 1259 с.
2. Деримедведь Л.В., Перцев И.М., Шуванова Е.В., Зупанец И.А. Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии. — Х.: Мегаполис, 2002. — 784 с.
3. Клиническая фармакология : учеб. / под ред. В.Г. Кукеса. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : ГЭОТАР-Медиа, 2008. — 1056 с.
4. Клиническая фармакология : учеб. для студ. вузов : в 2 т. / С.В. Налетов, И.А. Зупанец, Т.Д. Бахтеева и др. ; под ред. И.А. Зупанца, С.В. Налетова, А.П. Викторова. — Харьков : Изд-во НФаУ : Золотые страницы, 2005. — Т. 1. — С. 390–441; Т. 2. — С. 163–440.
5. Лікування і фармацевтична опіка хворих на хронічну серцеву недостатність: методичні рекомендації / Коваленко В.М., Зупанець І.А., Корж О.М. та ін.-К., 2009, 28 с.
6. Наказ МОЗ України та АМН України № 102/18 від 19.02.2009 р. «Про затвердження Уніфікованої методики з розробки клінічних настанов, медичних стандартів, уніфікованих клінічних протоколів медичної допомоги, локальних протоколів медичної допомоги (клінічних маршрутів пацієнтів) на засадах доказової медицини (частина перша)»
7. Рациональная фармакотерапия сердечно-сосудистых заболеваний: Рук. для практикующих врачей/Е.И. Чазов, Ю.Н. Беленков, Е.О. Борисова, Е.Е. Гогин и др.; Под общ. ред. Е.И. Чазова, Ю.Н. Беленкова. — М.: Литтерра, 2005. — 972 с.—(Рациональная фармакотерапия: Сер. рук. для практикующих врачей; Т. 6).
8. Руководство по кардиологии / Под ред. В.Н. Коваленко. — К.: МОРИОН, 2008. — 1424 с.
9. Фармацевтические и медико-биологические аспекты лекарств /Под ред. И.М. Перцева, И.А. Зупанца. — Х.: Изд-во НФаУ, 1999. — Т.1. — 464 с.; Т.2. — 448 с.

### Б. ДОДАТКОВА

1. Дроговоз С.М., Гудзенко А.П., Бутко Я.А., Дроговоз В.В. Побочное действие лекарств: учебник-справочник. — Х.: «СИМ», 2010 — 480 с.
2. Клінічна фармакологія : підручник / за ред. О.Я. Бабака, О.М. Біловола, І.С. Чекмана. — К. : Медицина, 2008. — С. 395–432, 443–461, 568–572, 708–721.
3. Наказ МОЗ № 529 «Про створення формулярної системи забезпечення лікарськими засобами закладів охорони здоров'я» від 22.07.2009.
4. Передерий В.Г., Ткач С.М. Основы внутренней медицины. В 2-х томах / Учебник для студентов высших медицинских учебных заведений. — К., 2009. — 784 с. (Т. 1); 976 с. (Т. 2).